

С. П. Корінний

Лютізький плацдарм

ЛЮТІЗЬКИЙ ПЛАЦДАРМ Захоплений у вересні 1943 на правому березі Дніпра поблизу с. Лютіж (Димер., нині Вишгород. р-ну Київ. обл.) військами Воронеж. фронту (від жовтня – Перший Український фронт) під командуванням генерала армії М. Ватутіна. Безпосередньо здобутий 27 вересня частинами 38-ї армії під командуванням генерал-полковника Н. Чибісова, під час запеклих боїв розширений до 15-ти км по фронту та 10-ти км у глибину (рад. війська опинилися за 12 км від околиці Києва). Оскільки наступ не був санкціонований Ставкою, генерал-полковника Н. Чибісова 27 жовтня знято з посади командувача 38-ї армії, але через 2 дні його удостоєно звання Героя Рад. Союзу. Рад. командування розглядало Л. п. як допоміжний, а гол. удар у ході Київської наступальної операції планувало завдати із Букрин. плацдарму (див. «Букринський плацдарм» Державний музей – меморіальний комплекс). Однак після невдалих спроб наступу Ставка вирішила змінити напрям осн. удару і таємно протягом декількох днів перекинула на Л. п. частину військ із Букрин. плацдарму, зокрема 3-ю гвард. танк. армію під командуванням генерал-лейтенанта П. Рибалка. 1 листопада перейшли у наступ на Київ із Букрин. плацдарму 40-а (командувач генерал-лейтенант П. Жмаченко) і 27-а (генерал-лейтенант С. Трофименко) армії, що відволікли частину ворожих сил; 3 листопада вирішал. удару завдали з Л. п. 38-а армія (уже під командуванням генерал-полковника К. Москаленка), 3-я гвард. танк. армія, 7-й артилер. корпус прориву (генерал-майор П. Корольков). У ніч з 5-го на 6-е листопада рад. війська визволили Київ. Документально зафіксов. втрати 1-го Укр. фронту в боях за вихід до Дніпра та за плацдарми становлять 177 тис. осіб (без врахування мобілізов. жит. нещодавно звільнених тер.), неофіц. – бл. 400 тис. осіб. Після форсування Дніпра вперше здійснено масове присвоєння звання Героя Рад. Союзу бійцям і командирам рад. армії – його отримали 2438 осіб (20 % усіх нагородж. цим званням за час війни). 1980 на тер. «Битва за Київ» Державного музею-заповідника відкрито діораму «Битва за Київ. Лютізький плацдарм».

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Возненко В. В., Уткин Г. М. Освобождение Киева (осень 1943 г.). 1953;
2. Москаленко К. С. На Юго-Западном направлении. 1943–1945. Кн. 2. 1973;
3. Кривошеев Г. Ф. и др. Великая Отечественная без грифа секретности. Книга потерь. 2009;
4. Исаев А. Освобождение 1943. «От Курска и Орла война нас довела...». 2013 (усі – Москва).

Бібліографічний опис:

Лютізький плацдарм / С. П. Корінний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-59979>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).